

КАКВО ЩЕ НАПРАВИ ДЕТЕТО ВИ ЩАСТЛИВО?

Вие сте майка или баща? Искате детето ви да израсте щастлив човек? Нека тогава да помислим дали има нещо, което увеличава шансовете на човек да бъде щастлив.

Бързо можем да установим, че не парите и материалното са тези, които гарантират субективното щастие. В статия на „Чикаго трибюн“ от 24 септември 1987 година се посочва, че според едно проучване хората, които печелят 30 000 долара годишно смятат, че ще бъдат щастливи, ако печелят 50 000 долара, тези които печелят 50 000 долара пък смятат, че ще са щастливи, ако печелят 250 000. Човек може да се изуми. В книгата си „Загубата на щастие в пазарните демокрации“¹ (Yale University Press 2000) Р. Е. Лейн описва положението в САЩ около 1940-та година. Една трета от средностатистическите домакинства нямат течаща вода и тоалетни в къщата си, не разполагат с душ или вана и повече от половината от населението няма централно отопление.

¹ R. E. Lane, „The Loss of Happiness in Market Democracies“, Yale University Press 2000 (Преводът на заглавието е мой – бел. пр.).

Степента на удовлетвореност по онова време е била 7,5 по скалата от 1 до 10. Днешният стандарт е: течаща вода, две или повече бани, централно отопление, микровълнова печка, съдомиялна машина, телевизор с плосък екран, DVD плейър, компютър и др. Доходът, в сравнение с тогава, се е увеличил повече от два пъти. Средната удовлетвореност сега според последните измервания е 7,2 по скалата от 1 до 10. Следователно, вместо да се увеличи, тя е намаляла. Това е поразително! Положението в добрата „стара“ Европа няма да е по-различно от това в САЩ, само че разполагаме с по-малко статистика.

Не само притежанията, но и кариерата, репутацията и престижът повече водят до стрес, отколкото до щастие. Смазватата неудовлетвореност, мобингът (психически тормоз на работното място) и бърнаутът ('burnout' – „професионално прегаряне“) витаят из работещия свят и не пропускат даже и по-горните етажи. Дори напротив. Професионалният успех много често ускорява т.нар. „колело на хамстера“, при което човек тича и тича, докато накрая (а понякога и окончателно) някой психосоматичен срив го принуди да слезе от колелото. Следващият доста краен пример може да привлече вниманието на родителите, които настойчиво притискат децата си да имат успех в училище, за да могат и по-късно да имат успешен професионален живот. В своята книга „Успех“ (1972) Глен Бланд описва среща на най-успешните хора в хотел „Edgewater Beach“ през 1923 г. Там се срещат:

- Чарлз М. Шваб, председател на най-голямата стоманодобивна компания в САЩ;
- Самюел Инсул, собственик на огромна енергийна и транспортна компания, положила голяма част от електрическата инфраструктура в САЩ;
- Хауърд Хопсън, президент на най-голямата американска газова компания;

- Артър Кътън, успешен спекулант с пшеница;
- Ричард Уитни, президент на Нюйоркската фондова борса;
- Алберт Фол, министър на вътрешните работи в кабинета на президента;
- Джеси Ливърмор, един от най-известните играчи на Уолстрийт;
- Ивар Кройгер, централна фигура в европейския монопол върху производството на кибрит;
- Леон Фрейзър, президент на Банката за международни разплащания.

Как изглежда животът на тези девет супер богати топ мениджъри 25 години по-късно?

- Чарлз М. Шваб фалирал и през последните пет години от живота си живял с пари назаем.
- Самюел Инсул починал по време на бягство от правосъдието в чужбина с 84 цента в джоба.
- Хауърд Хопсън загубил по-голямата част от състоянието си и бил смятан за луд.
- Артър Кътън е обвинен в укриване на данъци и умира от инфаркт няколко месеца по-късно.
- Алберт Фол е помилван след десет месеца затвор и умира у дома си без никакви пари.
- Джеси Ливърмор се самоубива.
- Ивар Кройгер се застрелва.
- Леон Фрейзър също се самоубива.

Със сигурност Голямата депресия по онова време е смакала тези икономически босове. Въпреки това точно те, със своите огромни възможности, не са ли могли да си сътворят малко „местенце под слънцето“. Като да речем – стопанство,

което да им осигури прехраната или скромен подслон в планината за настаняване на преминаващи например? Но всъщност „депресията“ в главите и сърцата им е това, което ги погубва...

Нека продължим да изследваме. Какво може да се каже за красотата и здравето като основание за щастие? Още една статистика от Америка: Американското дружество за естетична пластична хирургия обяви, че през 2010 г. са направени 1,6 милиона козметични операции само в САЩ и тенденцията е към увеличаване. Общите разходи са 1,7 милиарда долара. Допитването показва, че повечето хора, които са се подложили на разкрасяващи процедури, са били доволни от манипулацията, но само за разочароващо кратко време. В изследване на J. K. McLaughlin, T. N. Wise und L. Lipworth дори беше установено, че жените, които са коригирали гърдите си, са изложени на повишен риск от самоубийство. Общият знаменател тук вероятно е склонността към неудовлетвореност – от себе си..., и от живота.

А здравето? За съжаление, дори и то не прави човека щастлив, докато болестта категорично причинява нещастие. Защото здравият човек приема здравето си за даденост, докато не се събуди от тази илюзия, когато то се влоши. При това положение изглежда доста странно, че дори тези, които са се възстановили след прекарана болест, твърде бързо се връщат към първоначалната си илюзия.

Добре тогава, може би добрите междуличностни отношения са причина за щастие? По-скоро да. Поне докато те наистина са добри. Но и в това отношение срещаме много трудности в нашето съвременно еманципирано общество. Изискванията към приятели и партньори са твърде високи, а готовността самите ние да отстъпим и да направим компромис е много малка. Освен това много хора отделят повече вре-

ме и внимание на компютрите и телефоните си, отколкото на близките си. Тъй като така или иначе са ни добре известни тревожно високите нива на разводите и разделите понастоящем, а и медиите постоянно ни съобщават за реални или виртуални семейни скандали с катастрофален изход, ще си спестя допълнителния нагледен материал. Насилието в семейството (а оттам и в училище) се превърна в глобален проблем, който в момента никой не е в състояние да реши. А за насилието в посредствените семейства изобщо няма да споменавам...

Да, наистина си струва да помислите дали вие като родители изобщо бихте могли и респективно, какво бихте направили, за да проправите пътя на децата си да водят щастлив живот. Това ще проследим в тази книга.